

JULKAISTU NUMEROSSA [2/2021](#)

TEEMAT

Terveyttä ja hyvinvointia apteekista

Satu Suvanto, Noora Oinonen / Kirjoitettu 25.5.2021 / Julkaistu 18.6.2021

© GettyImages/Ihor Buhylin

Aptekeissa myydään paljon muitakin tuotteita kuin lääkkeitä. Ostopäätöstä tehdessään asiakkaalla tulisi olla tieto siitä, onko hän ostamassa lääkettä vai ei-lääkkeellistä valmistetta.

Apteekit tarjoavat asiakkailleen lääkkeiden lisäksi laajan valikoiman erilaisia ei-lääkkeellisiä tuotteita ja valmisteita. Näitä tuotteita myös markkinoidaan ja suositellaan asiakkaille esimerkiksi lääkkeiden toimittamisen yhteydessä. Fimea on vastaanottanut viime aikoina useampia asiakkaiden yhteydenottoja, joissa erityisesti lääkkeen toimittamisen yhteydessä tehty ravintolisien tai muiden ei-lääkkeellisten valmisteiden markkinointi on koettu epäasianmukaiseksi.

Apteekin rooli ja velvoitteet

Läkelain mukaan apteekilla tarkoitetaan lääkehuollon toimintayksikköä, jonka toimialaan kuuluvat lääkkeiden vähittäismyynti, jakelu ja valmistus sekä lääkkeisiin liittyvä neuvonta ja palvelutoiminta.

Apteekissa voidaan harjoittaa myös muuta terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen ja sairauksien ehkäisyyn liittyvää palvelutoimintaa. Toiminnan tarkoituksena ei saa kuitenkaan olla lääkkeiden käytön tarpeeton lisääminen. Lääkkeiden toimittamisen lisäksi tehtävä muu toiminta tai myynti ei myöskään saa haitata lääkkeiden toimittamista ja lääkkeisiin liittyvää neuvontaa.

Apteekkien antamaan ohjaukseen ja neuvontaan on totuttu luottamaan. Apteekissa tulee olla lääkelain mukaan tarpeellinen määrä farmaseuttisen tutkinnon suorittanutta henkilökuntaa. Lisäksi apteekkarin tulee huolehtia siitä, että apteekin koko henkilökunta osallistuu riittävästi täydennyskoulutukseen. Näillä velvoitteilla on haluttu varmistaa sitä, että apteekin asiakkaat saavat lääkkeiden toimittamisen yhteydessä tarvitsemaansa ohjausta ja neuvontaa lääkehoidon onnistumisen varmistamiseksi.

Ei-lääkkeellisiin tuotteisiin liittyvä neuvonta

Asiakkaat ovat siis tottuneet saamaan lääkeneuvontaa ja luottavat sen olevan puolueetonta ja ajantasaiseen tutkimustietoon perustuvaa. Jos lääkkeen toimittamisen yhteydessä farmaseutti tai proviisori suosittelee asiakkaalle jotakin ei-lääkkeellistä tuotetta, osaako asiakas erottaa saamansa tiedon lääkkeeseen liittyvästä neuvonnasta.

Luodaanko apteekissa asiakkaalle turhia ostotarpeita asiantuntija-aseman varjolla?

Fimean vastaanottamien asiakasyhteydenottojen perusteella ei-lääkkeellisten valmisteiden myynti on johtanut joissakin tapauksissa siihen, että hämmentynyt asiakas ei tiedä, miksi hänelle oli myyty apteekissa pussillinen tuotteita, kun hänen piti hakea vain lääkärin hänelle määräämät lääkkeet. Fimean tietoon on tullut myös tapauksia, joissa asiakkaalle oli suositeltu reseptilääkkeiden toimittamisen yhteydessä luontaistuotteita tai ravintolisiä, jotka olivat tutkitun tiedon mukaan vasta-aiheisia asiakkaan lääkityksen kanssa. Joissain tapauksissa apteekissa on suositeltu jopa ei-lääkkeellistä tuotetta lääkärin suosittelman lääkkeen sijaan.

Luotettavat tiedonlähteet

Lääkkeisiin liittyvä neuvonta pohjautuu lääkärin antamaan lääkemääräykseen, voimassa oleviin hoitosuosituksiin ja valmisteyhteenvedoihin sekä tutkimustietoon lääkkeiden vaikutuksista ja yhteisvaikutuksista. Ei-lääkkeellisten tuotteiden osalta luotettavia tietolähteitä neuvonnan tueksi ei ole näin paljoa saatavilla.

Asiakkaan ei ole aina helppoa huomata, mitkä valmisteet apteekissa ovat lääkkeitä ja mitkä eivät. Samoin asiakkaan voi olla vaikea erottaa, milloin apteekin farmaseutti tai proviisori suosittelee hänelle lääkevalmistetta ja milloin ei-lääkkeellistä tuotetta, ellei tätä tuoda selkeästi esille annettavan neuvonnan yhteydessä.

Ammattieettiset velvollisuudet

Terveysdenhuollon ammattihenkilöinä farmaseuteilla ja proviisoreilla on ammattieettisiä velvollisuuksia, joita on lueteltu laissa terveydenhuollon ammattihenkilöistä.

Terveysdenhuollon ammattihenkilön ammattitoiminnan päämääränä on terveyden ylläpitäminen ja edistäminen, sairauksien ehkäiseminen sekä sairaiden parantaminen ja heidän kärsimystensä lievittäminen. Lisäksi terveydenhuollon ammattihenkilön on ammattitoiminnassaan sovellettava yleisesti hyväksyttyjä ja kokemuseräisiä perusteltuja menettelytapoja koulutuksensa mukaisesti, jota hänen on pyrittävä jatkuvasti täydentämään. Tärkeää on myös huomioida ammattitoiminnasta potilaalle koituva hyöty ja sen mahdolliset haitat.

Apteekissa onkin hyvä pysähtyä välillä pohtimaan, ovatko kaikki apteekissa tarjolla olevat tuotteet ja palvelut ammattieettisen tarkastelun kestäviä. Erityisesti tulisi kiinnittää huomiota siihen, että asiakas tietää ostopäätöstä tehdessään, onko hän ostamassa lääkettä vai ei-lääkkeellistä valmistetta.

Apteekeille on esimerkiksi ravintolisien myyjinä vastuu varmistaa, että tuotteen merkinnät ja koostumus ovat Suomen lainsäädännön mukaisia. Ravintolisissä käytetyillä valmistusaineilla ei saa olla lääkkeellisiä vaikutuksia, eikä niillä saa esittää olevan ihmisen sairauksien parantamiseen, lievittämiseen tai ennaltaehkäisemiseen liittyviä ominaisuuksia.

Ei-lääkkeellisistä tuotteista ja valmisteista annettavan neuvonnan osalta apteekissa olisi hyvä pitäytyä tutkittuun tietoon perustuvaan ohjaukseen. Olennaista on myös tuoda selkeästi esiin, että kyseessä ei ole lääkevalmiste, minkä vuoksi valmisteesta ei välttämättä ole saatavilla niin kattavasti turvallisuus- ja yhteisvaikutustietoa kuin

lääkevalmisteista. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää tunnettuihin yhteisvaikutuksiin ei-lääkkeellisten valmisteiden ja lääkevalmisteiden välillä, jotta asiakkaalle myytävä valmiste ei vaarantaisi hänen lääkehoitonsa toteutumista.

Apteekin ydintehtävää ei tule unohtaa

Apteekin päätehtävä on vastata toiminta-alueensa väestön lääkehuollosta. Lääkkeiden toimittamisen tärkeä osa on lääkevalmisteen mukana annettava hinta- ja lääkeneuvonta, jonka tarkoituksena on varmistaa asiakkaan ja yhteiskunnan kannalta rationaalinen lääkevalinta sekä lääkkeiden oikea ja turvallinen käyttö.

Jos apteekissa halutaan lähteä laajentamaan tuotevalikoimaa ja palvelutarjontaa tämän päätehtävän ulkopuolelle, on varmistuttava siitä, että toiminnan keskiössä pysyy edelleen lääkkeiden asianmukainen toimittaminen ohjeistuksineen asiakkaalle.

Satu Suvanto

Proviisori
Yliproviisori, Fimea

Noora Oinonen

Proviisori
Yliproviisori, Fimea

Tilaa

LISÄÄ AIHEESTA

- [Apteekkien verkkopalvelut – lääkkeiden toimittaminen ja lääkeneuvonta uudella aikakaudella](#)
- [Lääkejakelun historiaa - lääkkeitä kansalle apteekista](#)
- [Apteekkijärjestelmän sääntelyn purkamisen vaikutukset apteekkipalveluiden ja lääkkeiden saatavuuteen](#)
- [Lääkkeiden saatavuusongelmat apteekin näkökulmasta](#)
- [Apteekkien digitalisaatiosta hyöty irti](#)

